

KIRJALLINEN KYSYMYS 270/2014 vp

Tornion-Muonionjoen regaleoikeus

Eduskunnan puhemiehelle

Maa- ja metsätalousministeri Jari Koskinen kertoi kirjalliseen kysymykseeni 16.4.2013 antamassaan vastauksessa 26.4.2013, että lohen ja taimenen kalastusoikeus Tornion-Muonionjoessa kuuluu regaleoikeuden perusteella valtiolle.

Maa- ja metsätalousministeriöltä on runsaan kymmenen vuoden aikana useaan otteeseen kysytty valtion regaalisen kalastusoikeuden alkuperää. MMM on eri vastauksissaan jättänyt kertomatta sen oikeustoimen, lain tai normin, johon sen väitetty kalastusoikeus perustuisi. Vastauksissa perustelut ovat olleet erittäin vaihtelevia ja jopa keskenään ristiriitaisia. Ministeriön vastauksissa lohiregaalin on mm. todettu jääneen historian hämärään ja perustuvan otaksuttavasti kruunun pidätykseen Norrlannin asutuksen yhteydessä. Vastauksissa lohenkalastuksen on sanottu perustuvan "vanhastaan" lohiregaaliin. Vastauksissaan ministeriö on joskus viitannut myös kalastuslain 12 pykälään, joka on vain viitesäännös eikä käsittele regaleoikeutta.

Regaaloikeus puuttuu perustuslain suojaa nauttivaan yksityiseen omistukseen ja on sen kanssa ristikkäinen intressi. Sen vuoksi noudatetulle kalastusregaalille olisi tullut esittää ja on esitettävä täsmällinen oikeusperusta. Jos tasavaltamme vallankäyttö perustuu olettamuksille, se ei ole kestävällä pohjalla.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin oikeustoimeen, lakiin tai normiin ministerin vastauksessaan mainitsema valtion regaaloikeus perustuu ja

mihin normiin perustuu se, että valtio soveltaa regaalipohjaista kalastusoikeuttaan vain Tornionjoella ja sielläkin vain viehekalastuksessa?

Helsingissä 9 päivänä huhtikuuta 2014

Simo Rundgren /kesk

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitaneet asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Simo Rundgrenin /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 270/2014 vp:

Mihin oikeustoimeen, lakiin tai normiin ministerin vastauksessaan mainitsema valtion regaalioikeus perustuu ja

mihin normiin perustuu se, että valtio soveltaa regaalipohjaista kalastusoikeuttaan vain Tornionjoella ja sielläkin vain viehekalastuksessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kalastuslain mukaan valtion yksityiset kalastukset pysytetään valtiolla siellä, missä ne vanhaan ovat olleet ja edelleen ovat hallinnassa. Tähän säädökseen liittyen osa regaalikalastuspaikoista on lakannut olemasta, koska ne eivät ole enää valtion aktiivisessa käytössä eivätkä kalastuslain tarkoittamassa merkityksessä valtion hallinnassa. Tilanteet eri vesistöissä vaihtelevat suuresti.

Tornion-Muonionjoella lohenkalastusregaaali perustuu oikeustoimiin, joita on tehty ruotsinvaltakunnan aikana ja jotka on kirjattu Ruotsin ja Venäjän sekä Ruotsin ja Suomen välisiin rajajokisopimuksiin. Ruotsin korkein oikeus on ottanut kantaa valtion lohenkalastusregaalien olemassaoloon Vitsaniemen kylän ja Ruotsin valtion välisessä

oikeudenkäynnissä vuonna 1967. Tuolloin korkein oikeus päätyi ratkaisuun, jonka mukaan lohenkalastusoikeus kuului valtiolle.

On totta, että valtion lohenkalastuksen regaalioikeutta on käsitelty vain vähän oikeuskäytännössä ja säädösten oikeusperusta tulisi selvittää nykyistä paremmin. Tästä syystä maa- ja metsätalousministeriö rahoittaa Lapin yliopiston oikeustieteellistä tutkimusta, jonka päämääränä on selvittää ne lailliset perusteet, joiden nojalla lohenkalastusoikeuden siirtäminen valtiolle voitiin toteuttaa. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään niitä perusteita, joihin Tornionlaakson talonpojat tuolloin vetosivat taloille kuuluvan lohenkalastusoikeuden puolesta.

Tutkimuksen ensimmäinen osa valmistui maaliskuun alussa 2014. Se kattoi Ruotsin vallan ajan noin 1600-luvun alkuun saakka. Sen jälkeistä aikakautta käsitellään tutkimuksen toisessa osassa, jonka on määrä valmistua vuoden 2014 syyskuun loppuun mennessä. Myös Maanmittauslaitoksen tulossopimukseen vuosille 2014—2017 on asetettu tulostavoite tehdä Lapin yliopiston tutkimusta tukeva esiselvitys Perämeren ja Tornion-Muonionjoen epäselvistä kalastusoikeuksista. Tutkimuksen ja esiselvityksen valmistuttua on mahdollista arvioida valtion lohenkalastusregaalien tilannetta tarkemmin. Tähän mennessä ei ole ilmennyt sellaisia oikeustositseikkoja, joiden nojalla kalastuslain soveltamista regaalioikeuden osalta tulisi muuttaa.

Helsingissä 25 päivänä huhtikuuta 2014

Maa- ja metsätalousministeri Jari Koskinen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 270/2014 rd undertecknat av riksdagsledamot Simo Rundgren /cent:

På vilken rättshandling, lag eller norm bygger den statliga regalrätt som ministern nämner i sitt svar och

vilka är grunderna för att staten tillämpar sin regalgrundade fiskerätt endast i Tornedalen och också här endast vid fiske med drag?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Enligt lagen om fiske förbehålls statens enskilda fisken fortfarande staten där de sedan gammalt har varit och fortfarande är i statens besittning. Med hänvisning till denna bestämmelse har en del av regalfiskeställena upphört att existera, eftersom de inte längre är i statens aktiva användning eller i statens besittning i den betydelse som avses i lagen om fiske. Situationen i de olika vattendragen varierar i hög grad.

I Torne-Muonio älvar bygger regalrätten för laxfiske på rättsakter som upprättats under den svenska tiden och som finns inskrivna i gränssälvsavtalen mellan Sverige och Ryssland och mellan Sverige och Finland. Högsta domstolen i Sverige har i en rättegång mellan Vitsaniemi by och svenska staten år 1967 tagit ställning till sta-

tens laxfiskeregal dvs. kronofisket i älven. Högsta domstolen kom till beslutet att laxfiskerätten tillhör staten.

Det är sant att statens regalrätt till laxfiske sällan har prövats rättsligt och att bestämmelsernas juridiska grund borde utredas grundligare. Jord- och skogsbruksministeriet finansierar därför en undersökning som utförs av juridiska fakulteten vid Lapplands universitet, och vars mål är att undersöka de rättsliga grunderna för att överföra laxfiskerätten till staten. Dessutom utreds i undersökningen de grunder som bönderna i Tornedalen då anförde för att laxfiskerätten skulle höra till gårdarna.

Undersökningens första del blev färdig i början av mars 2014. Den gäller den svenska tiden fram till ungefär början av 1600-talet. Den period som följer efter det behandlas i undersökningens andra del som beräknas vara klar före slutet av september 2014. Också i resultatavtalet för Lantmäteriverket för åren 2014—2017 har det ställts som resultatmål att det som stöd för undersökningen vid Lapplands universitet görs en förutredning om de oklara bestämmelserna om fiskerätt i Bottenhavet och Torne och Muonio älvar. När undersökningen och förutredningen är klara går det att bedöma situationen i fråga om statens regalrätt till laxfiske mer ingående. Hittills har det inte framkommit några sådana rättsliga omständigheter enligt vilka tillämpningen av lagen om fiske borde ändras för regalrättens del.

Helsingfors den 25 april 2014

Jord- och skogsbruksminister Jari Koskinen